

Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimi Asumispalvelujen valvontasuunnitelma

**Aikuisten sosiaalipalvelut
Mielenterveys- ja päihdepalvelut
Vammaispalvelut
Vanhusten palvelut**

Sosiaali- ja terveyslautakunta 16.12.2020

Sisällys

1.	Johdanto	3
2.	Valvontayhteistyö Valviran ja Aluehallintoviraston kanssa.....	4
3.	Omavalvonta asumispalveluissa	4
4.	Kunnan toteuttama valvonta.....	5
4.1	Ennakoiva valvonta	5
4.2	Suunnitelmallinen valvonta	5
	Suunnitelmalliset valvontakäynnit.....	6
	Suunnitelmallinen henkilöstömitoituksen tarkistaminen	6
4.3	Reaktiivinen valvonta	6
	Ennalta ilmoittamattomat valvontakäynnit	6
4.4	Tehostettu valvonta	6
5.	Palvelualueiden valvonnan erityispiirteet.....	7
5.1	Perhe- ja sosiaalipalvelut / Aikuisten sosiaalipalvelut.....	7
5.2	Terveyspalvelut / Mielensterveys- ja päihdepalvelut.....	7
5.3	Perhe- ja sosiaalipalvelut / Vammaispaalvelut	8
5.4	Vanhusten palvelut	9
6.	Kirjallinen huomautus- ja sanktiomenettely.....	9
7.	Valvonnan arviointi ja raportointi	9
8.	Lopuksi	10

1. Johdanto

Kunnan alueella toimivia sosiaalipalveluja valvoo aluehallintovirasto (AVI), Valvira sekä kunta, jonka alueella palveluja tuotetaan. Kunta on vastuussa sekä omana toimintana järjestettävistä että yksityisiltä yrityksiltä ja yleishyödyllisiltä yhteisöiltä ostamiensa palvelujen laadusta ja asianmukaisuudesta. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujille, ikäihmisille, vammaispalveluiden asiakkaille, lapsiperheiden sosiaalipalveluiden asiakkaille sekä asunnottomille suunnattuja ympärivuorokautisia asumispalveluja tuotetaan Espoossa sekä kunnan omana toimintana, että ostopalveluina yksityisiltä yrityksiltä ja yleishyödyllisiltä yhteisöiltä.

Kuntalaisille palvelujen tulee olla yhdenvertaisia, asianmukaisia ja turvallisia riippumatta palveluntuottajasta. Palvelujen tulee olla myös oikea-aikaisesti, taloudellisesti ja tehokkaasti järjestetyt. Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimessa asumispalveluja järjestävien tulosyksiköiden yhteinen valvontasuunnitelma on valmisteltu ensimmäistä kertaa eri palvelualueiden yhteistyönä.

Valvontasuunnitelman valmistelussa on määritelty seuraavat yhteiset valvonnan tavoitteet ja periaatteet:

- Asiakas saa hänelle myönnettyt asumispalvelut.
- Palvelu on omavalvontasuunnitelman ja Espoon kanssa laaditun sopimuksen mukaista.
- Asiakkaalla on ajantasainen hoito- ja palvelusuunnitelma, joka perustuu asukkaan avun ja tuen tarpeeseen (toimintakykymittarit).
- Palveluntuottajan omavalvonta on aina ensisijainen valvonnan muoto.
- Valvonta perustuu luottamukseen ja hyvään yhteistyöhön, epäkohtiin puututaan ripeästi.
- Espoon kaupungin toteuttama asumispalvelujen valvonta on systemaattista, vaikuttavaa ja laadukasta.

Tässä valvontasuunnitelmassa määritellään ja kuvataan valvonnan eri keinoja, joita ovat muun muassa toimilupatarkastukset (luvanvaraiset ja ilmoituksenvaraiset), valvontaa toteuttavien tahojen yhteistyö (esim. Länsi-Uusimaa, Uusimaa, Aluehallintovirasto, Valvira), säännölliset kunnan toteuttamat valvontatoimet ja erilaiset palvelujen laadun korjaamista tehostavat toimenpiteet kuten sanktiot, huomautus, sopimussakko tai sopimuksen irtisanominen.

Tällä ensimmäisellä palvelualueiden yhteisellä valvontasuunnitelmalla on tarkoituksena:

- Turvata espoolaisille asumispalveluiden asiakkaille laadukkaat palvelut.
- Varmistaa palveluntuottajien omavalvontasuunnitelmien noudattaminen ja toiminnan kehittäminen.
- Auttaa palveluntuottajia tunnistamaan mahdolliset toiminnassa syntyvät riskit ja ennaltaehkäisemään niitä.
- Varmistaa ostopalvelusopimusten mukaisen palvelun toteutuminen.
- Yhdenmukaistaa valvonnan käytännöt.
- Varmistaa valvonnan vaikuttavuus (systemaattinen seuranta ja kohdentaminen tarkoituksenmukaisesti asioihin).

2. Valvontayhteistyö Valviran ja Aluehallintoviraston kanssa

Yksityisten sosiaalipalvelujen valvonta kuuluu asianomaiselle aluehallintoviranomaiselle sekä sille kunnalle, jossa palveluja annetaan (Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 8 §). Kunnan roolina on valvoa alueensa julkisen ja yksityisen palvelutuotannon laillisuutta ja laatua. Kunnan toteuttamaa valvontaa ohjaa Valviran voimassa oleva päivittyvä valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020-2023.¹

Valviran ja aluehallintovirastojen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2020–2023 ohjaa valvontaviranomaisten suunnitelmallista sote-valvontaa: valvonta kohdennetaan palveluihin, joiden saatavuudessa, laadussa tai oikea-aikaisuudessa on suurimpia puutteita.

Viranomaisvalvonnan painopiste on toimintayksiköiden omavalvonnan edistämässä, tukemisessa ja varmistamisessa. Koko nelivuotisen valvontaohjelmakauden teemana on tukea kuntia ja kuntayhtymiä niiden järjestämis- ja omavalvontatehtävässä. Painopiste on toimintayksiköiden omavalvonnan edistämässä, tukemisessa ja varmistamisessa.

Espoon kaupungin asumispalvelujen valvonnassa tehdään tiivistä yhteistyötä Valviran ja Etelä-Suomen Aluehallintoviraston kanssa. Palvelualueet toteuttavat erilaisia valvontatoimia tarvittaessa esimerkiksi yhteisten valvontakäyntien muodossa. Kunnalla on lakiin perustuva velvollisuus ilmoittaa Aluehallintovirastoon (AVI) valvonnassa tietoonsa tulleista puutteellisuuksista ja epäkohdista sekä tekemistään tarkastuksista; ja toimitettava niistä koskevista johtopäätöksistä muistiot (Laki yksityisten sosiaalipalvelujen valvonnasta 17 §).

3. Omavalvonta asumispalveluissa

Suunnitelmallinen omavalvonta palvelujen laadun ja asiakasturvallisuuden varmistamiseksi on yksityisten (Laki yksityisistä sosiaalipalveluista 922/2011), ja julkisten (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014) sosiaalipalvelujen lakisääteinen velvollisuus. Espoon kaupungin omissa asumispalveluissa sekä ostopalveluna järjestettävissä asumispalveluissa toteutetaan omavalvontaa systemaattisesti osana palvelujen tuottamista. Palveluntuottaja vastaa kaikilta osin toimintayksikönsä asianmukaisuudesta ja tuottamiensa palvelujen laadusta sekä asiakasturvallisuudesta. Omavalvonta on palveluntuottajan omaa ennakkovalvontaa. Omavalvontasuunnitelma on laadittava yksikön johdon ja henkilöstön yhteistyönä, ja sen on oltava julkisesti nähtävillä. Omavalvonnan perusidean mukaan esille tulevat epäkohdat ja palvelun onnistumisen kannalta kriittiset työvaiheet ja riskit on tunnistettava ennakoivasti. Tarvittaessa epäkohdat on korjattava viipymättä. Toimiva omavalvonta on palvelujen laadunhallinnan ja toiminnan kehittämisen tärkein väline.

¹ https://www.valvira.fi/julkaisut-ja-maaraykset/valvontaohjelmat/sosiaali- ja_terveydenhuolto

Asumisyksikön henkilökunnan on viipymättä ilmoitettava yksikön vastuuhenkilölle, jos hän tehtävissään huomaa tai saa tietoonsa epäkohdan tai ilmeisen epäkohdan uhan asiakkaan hoivan ja palvelun toteuttamisessa (Sosiaalihuoltolaki 48§). Epäkohta voi olla esimerkiksi asiakasturvallisuuden puute, asiakkaan kaltoinkohtelu tai toimintakulttuuriin sisältyvä asiakkaalle vahingollinen toiminta. Ilmoituksen tekijään ei saa kohdistaa kielteisiä vastatoimia ilmoituksen johdosta. Toiminnasta vastaavan on toimitettava ilmoitus ja asiaan liittyvät korjaus-/parannustoimet edelleen kunnan sosiaalihuollon johtavalle viranhaltijalle. Yksikön omavalvontasuunnitelmassa tulee kuvata yksikön toimintakäytännöt sosiaalihuoltolain mukaisen ilmoituksen tekemisestä. Yksikön sosiaalihuoltolain mukaiset ilmoitukset käydään läpi valvontakäynnillä.

Toimintayksiköiden omavalvonnan tukeminen ohjauksen ja neuvonnan keinoin on tärkeä osa palveluntuottajien kanssa tehtävää valvonnan yhteistyötä. Omavalvontasuunnitelmien ajantasaisuutta, toimivuutta ja asiakasnäkökulmaa arvioidaan Espoon kaupungin toteuttamassa valvonnassa. Erityisesti valvontaa kohdistetaan omavalvontasuunnitelmien ja hankinnan kuvauksen sisältöjen yhdenmukaisuuden varmistamiseen, ja siihen, miten omavalvontasuunnitelma vastaa yksikön toiminnan haasteisiin sekä varmistetaan, että omavalvontasuunnitelmaa käytetään palvelun laadun parantamiseen ja kehittämiseen.

4. Kunnan toteuttama valvonta

Tässä valvontasuunnitelmassa kuvataan Espoon kaupungin asumispalvelujen (oma toiminta ja ostopalvelut) valvonnan yhtenäiset periaatteet. Valvonnan yhtenäiset periaatteet on valmisteltu palvelualueiden edustajista kootussa asumispalvelujen valvontatyöryhmässä vuoden 2020 aikana. Asumispalvelujen valvontaa toteutetaan jatkossa näillä periaatteilla aikuisten sosiaalipalveluissa, päihde- ja mielenterveyspalveluissa, vammaispalveluissa ja vanhusten palveluissa. Eri palvelualueiden valvonnan erityispiirteet on kuvattu omissa luvuissaan 5.1 aikuissosiaalityö, 5.2 päihde- ja mielenterveyspalvelut, 5.3 vammaispalvelut ja 5.4 vanhusten palvelut.

4.1 Ennakoiva valvonta

Ennakoiva valvonta on monimuotoista yhteistyötä palveluntuottajien kanssa, jonka tavoitteena on varmistaa asukkaiden hyvä hoito, sopimusten toteutuminen ja epäkohtien ennaltaehkäisy. Ennakoivan valvonnan kehittyviä toimintakäytäntöjä palvelualueilla ovat esimerkiksi säännölliset asiakastytyväsyysskyselyt, palveluntuottajayhteistyö ja muu ohjeistus.

Ensimmäisen kerran ennakoivaa valvontaa tapahtuu toimintayksikön lupahakemuksen yhteydessä, kun yksikkö hakee lupaa ympärivuorokautisen asumispalvelun tuottamiselle aluehallintovirastolta tai kun kyseessä on useamman aluehallintoviraston alueella toimiva palveluntuottaja, Valviralta. Lupa tarvitaan uuden asumisyksikön toiminnan aloittamisen lisäksi toimintayksikön toiminnan tai esimerkiksi vastuuhenkilöiden muuttuessa. Kunta tekee tarvittavan tarkastuskäynnin ja antaa yksikön sijaintikuntana lausunnon aluehallintovirastolle. Aluehallintovirastot ylläpitävät alueella toimivista ympärivuorokautisten asumispalvelujen tuottajista rekisteriä.

Ennakoivan valvonnan muotoja on keskeistä kehittää aiempaa kattavimmaksi. Säännöllinen viestintä ja ajantasainen tiedottaminen on tärkeää eri tilanteissa palvelujen laadun ja turvallisuuden varmistamiseksi.

4.2 Suunnitelmallinen valvonta

Suunnitelmallinen valvonta Espoossa sisältää suunnitellut ja ennalta ilmoitetut valvontakäynnit vuosittain kohdennettavissa Espoon alueella olevissa/käynnistyvissä tai hankintasopimuksen piirissä olevissa asumisyksiköissä. Suunnitelmalliseen valvontaan kuuluvat ennalta suunnitellut sekä ennalta ilmoittamattomat valvontakäynnit. Lisäksi suunnitelmallisen valvonnan keinoja ovat muun muassa yksiköiden henkilöstömitoitusten säännöllinen tarkistaminen tai säännölliset asia-

kaspalautekyselyt. Palvelualueet painottavat vuosittaisessa valvonnan suunnittelussa kunkin palvelualueen kannalta kriittisiä ja keskeisiä valvontakohteita ja valvontatoimia.

Suunnitelmalliset valvontakäynnit

Suunnitelmalliset ennalta suunnitellut valvontakäynnit tehdään yhtenäisesti sovitun käytännön mukaisesti. Suunnitelmallisen valvontakäynnin prosessi ja valvonnan työvälineenä käytettävä lomake ovat tämän valvontasuunnitelman liitteenä (Liite 1). Suunnitellut ennalta ilmoittamattomat valvontakäynnit toteutetaan samaa prosessia mukaillen lukuun ottamatta palveluntuottajien informointia ennakkoon tulevasta valvontakäynnistä.

Suunnitelmallinen henkilöstömitoituksen tarkistaminen

Osana suunnitelmallista valvontaa Espoo tarkistaa toteutuneen henkilöstömitoituksen yksiköissä. Lisäksi henkilömitoitusta selvitetään tarvittaessa palautteiden, reklamaatioiden ja muiden selvitysten yhteydessä.

Asumispalveluyksikössä tulee olla AVI:n tai Valviran toimiluvan sekä Espoon kanssa tehdyn sopimuksen mukainen henkilöstömäärä ja -rakenne. Erilaisten lupa- ja sopimusehtojen vuoksi vaadittava koulutetun sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstömitoitus vaihtelee yksiköittäin.

4.3 Reaktiivinen valvonta

Reaktiivinen valvonta tarkoittaa ilmenneen epäkohdan käynnistämää valvontaa tai ohjausta. Reaktiivinen valvonta käynnistyy saadun palautteen, epäkohtailmoituksen, muistutuksen, kantelun tai muun vastaavan perusteella. Reaktiivisen valvonnan toteutusmuotoja ovat ennalta ilmoittamattomat tai lyhyellä varoitusajalla tehdyt valvontakäynnit ja selvityspyynnöt. Palveluntuottajia edellytetään havaittujen puutteiden ja epäkohtien korjaamista määräajassa. Mikäli palveluntuottajan asumispalveluissa on toistuvia puutteita tai epäkohtia, sovelletaan sopimuskohtaisia sanktiomenettelyjä.

Ennalta ilmoittamattomat valvontakäynnit

Yksikköön tehdään reaktiivinen ennalta ilmoittamaton valvontakäynti, jos yksikön epäkohdat vaikuttavat akuuteilta tai erityisen vakavilta. Palveluntuottajan edellytetään korjaavan havaitut puutteet annetussa ajassa ja puutteiden korjaamista seurataan jälkivalvonnalla. Vakavat puutteet tiedotetaan aina myös aluehallintovirastoon.

Mikäli havaittuja puutteita ei saada korjattua, siirrytään kirjalliseen huomautus- ja reklamaatio-prosessiin, erityisesti jos puutteet heikentävät oleellisesti asukkaiden hyvää hoitoa ja palvelun laatua.

Havaittujen epäkohtien perusteella yksikkö voidaan ottaa ns. tehostettuun valvontaan, jolla varmistetaan, että asukkaat saavat hyvää hoitoa ja ohjataan palveluntuottajaa korjaamaan toimintaansa.

4.4 Tehostettu valvonta

Mikäli havaitut epäkohdat ovat toistuvia, palveluntuottaja ei ole korjannut laatupuutteita sovitussa aikataulussa tai laatuongelmien vuoksi on edetty sopimuksen mukaiseen reklamaatioprosessiin, Espoon kaupunki ottaa asumisyksikön/hoivakodin ns. tehostettuun valvontaan.

Tehostetulla valvonnalla varmistetaan, että palveluntuottaja korjaa toimintaansa Espoon edellyttämien laatuvaatimusten mukaiseksi. Tehostetussa valvonnassa olevan asumisyksikön/hoivakodin toimintaa seurataan tiheästi palveluntuottajalta pyydettyjen säännöllisten seurantojen avulla. Lisäksi asumisyksikköön/hoivakotiin tehdään joko suunniteltuja tai ennalta ilmoittamattomia käyntejä toistuvasti. Tehostettuun valvontaa sisältyy myös palveluntuottajan kanssa pi-

dettävät yhteistyökokoukset, joissa seurataan yhteisesti laatupuutteiden korjaamista ja laadun kehittämistä. Kun asumisyksikön/hoivakodin voidaan luotettavasti todeta korjanneen epäkohdat, voidaan tehostettu valvonta purkaa ja siirtyä yleiseen valvontaan

5. Palvelualueiden valvonnan erityispiirteet

5.1 Perhe- ja sosiaalipalvelut / Aikuisten sosiaalipalvelut

Aikuisten sosiaalipalveluissa järjestetään tuettua asumista, kotiin vietävää tukea ja päihteetöntä tilapäis-/hätämajoitusta. Tuettu asuminen järjestetään ostopalveluna ja tilapäismajoitusta järjestetään sekä omana- että ostopalveluina. Aikuisten sosiaalipalvelut tekee vuosittain suunnitelmallista valvontaa järjestämiinsä Espoossa sijaitseviin asumisyksiköihin (omat- ja ostopalvelut). Tuetun asumisen palvelut/yksiköt ovat profiloituneet tuottamaan palvelua huomioiden asiakaskunnan erilaiset tuen tarpeet. Valvonnassa tehdään yhteistyötä mielenterveys- ja päihdepalvelujen kanssa.

Aikuisten sosiaalipalveluissa valvontasuunnitelman laadintaan osallistuvat aikuisten sosiaalipalvelujen päällikkö ja asiantuntija. Aikuisten sosiaalipalveluissa valvontaa suorittavat aikuisten sosiaalipalvelujen asiantuntija yhteistyössä aikuissosiaalityön ja maahanmuuttajapalvelujen työntekijöiden kanssa. Valvontakäyntejä tehdään suunnitellusti ja lisäksi tehdään tarvittaessa ennalta ilmoittamattomia valvontakäyntejä. Aikuisten sosiaalipalvelujen sosiaalityöntekijät arvioivat asumispalveluita myös asiakastyön tasolla. Aikuisten sosiaalipalvelujen asiantuntija valmistelee valvontaraporttien koonnin aikuisten sosiaalipalvelujen valvonnan kohteissa suoritetuista valvontakäynneistä.

Aikuisten sosiaalipalvelut järjestää asumispalvelua ostopalveluina kolmessa tuetun asumisen asumisyksikössä ja lisäksi järjestetään ostopalveluina kotiin vietävää tukea. Aikuisten sosiaalipalveluissa asumispalveluita järjestetään myös maahanmuuttajapalveluissa kolmessa omassa yksikössä, perheryhmäkodeissa ja ryhmäkodissa. Ryhmäkodin valvonnasta huolehtii Maahanmuuttovirasto. Lisäksi aikuisten sosiaalipalvelut järjestää omassa yksikössä tilapäis-/hätämajoitusta ja ostopalveluna hajasijoitettua tilapäistä majoitusta. Valvonnassa noudatetaan Valviran sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelman 2020-2023 mukaisia painopisteitä. Vuonna 2020 valvonnan painopisteenä huomiota kiinnitetään esimerkiksi toimintayksiköiden omavalvonnan edistämiseen ja varmistamiseen.

5.2 Terveyspalvelut / Mielenterveys- ja päihdepalvelut

Espoon mielenterveys- ja päihdepalvelut vastaa Espoon alueella sijaitsevien mielenterveys- ja päihdeasiakkaiden asumispalveluyksiköiden valvonnasta. Valvonnan kohteena ovat Espoon alueella sijaitsevat yksityisten palveluntuottajien asumisyksiköt sekä Espoon kaupungin omat asumisyksiköt. Mielenterveys- ja päihdepalveluissa tehtävä valvonta on jatkuvaa ja suunnitelmallista asumispalvelujen valvontaa. Mielenterveys- ja päihdepalveluissa tehdään vähintään vuosittain suunnitelmalliset valvontakäynnit kaikkiin Espoossa sijaitseviin mielenterveys- ja päihdekuntoutujien asumispalveluyksiköihin. Lisäksi asumispalvelujen valvontaa ja toteutetaan sopimusvalvontana ja ohjausta tehdään, tiivistä matalalla kynnyksellä asiakastyön rajapinnassa.

Mielenterveys- ja päihdepalvelut tekevät valvonnassa yhteistyötä aikuisten sosiaalipalvelujen ja tarvittaessa muiden Espoon sosiaali- ja terveystoimen palvelualueiden kanssa. Mielenterveys- ja päihdepalveluista valvontaan osallistuvat asiakasohjaustiimin jäsenet, johtava sosiaalityöntekijä sekä erityispalvelujen palvelupäällikkö. Valvonnassa hyödynnetään moniammatillisesti osaamista huomioiden sekä sosiaali- ja terveydenhuollon tarpeet. Mielenterveys- ja päihdepalvelujen johtava sosiaalityöntekijä ja palvelupäällikkö määrittävät yhteistyössä aikuisten sosiaalipalvelujen kanssa valvonnan vuosittaiset painopisteet sekä vastaa valvonnan suunnittelusta ja raportoinnista. Valvonnassa noudatetaan Valviran sosiaali- ja terveydenhuollon valvontaohjelman 2020-

2023 mukaisia painopisteitä. Painopiste on esimerkiksi vuonna 2020 toimintayksiköiden omavalvonnan edistämiseksi, tukemisessa ja varmistamisessa.

Mielenterveys- ja päihdepalveluissa järjestetään tuettua asumista, palvelu- ja tehostettua palveluasumista sekä tilapäismajoitusta mielenterveys- ja päihdeasiakkaille. Asumispalveluja järjestetään omana- ja ostopalveluna, mutta valtaosa asumispalveluista järjestetään ostopalveluna. Asumispalveluyksiköt ovat profiloituneet eri tavoin huomioiden asiakkaiden erilaiset tarpeet. Asumispalveluissa on erilaisia painotuksia riippuen asiakaskunnasta. Osassa asumispalveluista on huomioitu mielenterveysasiakkaiden erityistarpeet, kun taas osassa on profiloitunut päihdeasiakkaiden hoitoon ja kuntoutukseen. Valvonnassa kiinnitetään huomiota palvelusisältöön ja sen soveltavuuteen kunkin asumispalveluyksikön asiakaskunta huomioon ottaen.

Espoon alueella sijaitsee yhteensä 11 yksityisten palveluntuottajien asumisyksikköä. Yksityisten palveluntuottajien asumisyksiköistä kolmessa järjestetään ympärivuorokautista tehostettua palveluasumista ja kymmenessä palveluasumista (osassa on molempia). Kaupungin omia asumispalveluyksiköitä on yhteensä 6 yksikköä, joista 4 yksikköä on tuettua asumista, 1 tilapäismajoitusta ja 1 tehostettua palveluasumista. Lisäksi Espoon mielenterveys- ja päihdepalvelut toteuttaa sopimusvalvontaa kaikissa Espoon ulkopuolella sijaitsevilla asumisyksiköissä, joissa on espoolaisia mielenterveys- ja päihdepalvelujen asiakkaita.

5.3 Perhe- ja sosiaalipalvelut / Vammaispalvelut

Espoon kaupungin vammaispalveluissa asumispalvelujen valvontaan osallistuvat vammaispalvelujen valvontatyöryhmän jäsenet. Valvontatyöryhmään kuuluvat palvelupäällikkö, valvonnan asiantuntija, oman palvelutuotannon palveluesimiehet ja sosiaalityön esimiehet sekä ostopalvelujen sairaanhoitaja. Tarvittaessa valvontatyöryhmä hyödyntää myös muita asiantuntijoita valvontaan liittyvissä kysymyksissä. Valvontatyöryhmä määrittelee vuosittain valvontatyön painopisteet ja suunnittelee toteutuksen sekä raportoinnin.

Vammaispalvelujen valvonnan erityispiirteenä voidaan pitää ostopalvelujen suurta osuutta palvelutuotannossa. Vammaispalveluissa järjestetään n.80% ympärivuorokautisista asumispalveluista ostopalveluina, mikä tuo erityisesti haasteita riittävän valvonnan näkökulmasta. Kunnan valvontavollisuuden piiriin kuuluvat ympärivuorokautiset asumisyksiköt, jotka sijaitsevat Espoon alueella. Lisäksi sopimusvalvontaa on toteutettu niissä Espoon ulkopuolella sijaitsevilla ympärivuorokautisissa asumisyksiköissä, joissa on espoolaisia asukkaita tai jotka ovat asumispalvelujen hankinnan yhteydessä valittu Espoon vammaispalvelujen sopimuskumppaneiksi. Asumisyksiköiden palvelut voivat olla kohdennettuja joko tietyn vammaryhmän henkilöille (kehitysvammaiset henkilöt, autismin kirjon henkilöt tai vaikeavammaiset henkilöt) tai useamman ikä- ja/tai vammaryhmän henkilöille.

- Yksityisten palveluntuottajien tai kuntayhtymien asumisyksiköitä oli vuonna 2019 Espoon alueella noin 43 kpl.
- Kaupungin omia asumisyksiköitä on kahdeksan (8), joista viisi (5) ympärivuorokautista yksikköä. Näistä kaksi (2) yksikköä on kokonaan ja yksi (1) osittain lyhytaikaiseen hoitoon ja asumisvalmennukseen keskittyviä.
- Valvonnan piirissä olevia Espoon alueen ulkopuolella sijaitsevia asumisyksiköitä oli noin 52 kpl.

Toisena valvonnan viimeaikaisena erityispiirteenä vammaispalveluissa on Kehitysvammaisten erityishuollosta annetun lain 10.6.2016 voimaan tulleet muutokset. Muutosten tarkoituksena on ollut vahvistaa erityishuollossa olevan henkilön itsemääräämisoikeutta ja itsenäistä suoriutumista sekä vähentää rajoitustoimenpiteiden käyttöä erityishuollossa. Valvonnan painopistealueena on seurattu lainsäädännön toteutumista ja Espoon kaupungin ohjeiden noudattamista palvelutuotannossa.

Vammaispalvelujen valvonnassa noudetaan ja edistetään palvelutuotannossa muilta osin Espoon kaupungin sosiaali- ja terveystoimen yhteisesti määrittelemiä palvelujen laadun ja omavalvonnan kehittämiseen määriteltyjä painopisteitä, joita olivat esimerkiksi vuonna 2019

- Omavalvonnan tukeminen ja jalkauttaminen
- Sosiaalihuollon epäkohtailmoitusten toimintakäytännön jalkauttaminen
- Riskienhallinnan käytännöt asiakas- ja potilasturvallisuudessa

5.4 Vanhusten palvelut

Ikääntyneiden tehostettu palveluasuminen on tarkoitettu niille espoolaisille ikääntyneille, jotka tarvitsevat ympärivuorokautisesti hoivaa ja huolenpitoa, eivätkä voi enää asua omassa kodissaan. Tehostetun palveluasumisen hoivakodissa asiakas voi asua elämänsä loppuun saakka.

Espoon kaupunki järjestää ikääntyneiden tehostettua palveluasumista sekä kaupungin omana toimintana että ostopalveluna. Ostopalveluna tuotetun palvelun hankintakausi on alkanut Espoossa 1.1.2020 ja sopimukset Espoon ja palveluntuottajien välillä ovat voimassa toistaiseksi. Espoon kaupungin ja palveluntuottajan välisessä sopimuksessa on edellytetty, että palveluntuottaja noudattaa tehostetun palveluasumisen palvelukonseptia, jossa on määritelty korkeat vähimmäisvaatimukset laadulle. Valvonta kohdentuu näiden laatutekijöiden toteutumisen seurantaan sekä toiminnan lainmukaisuuden valvontaan. Myös kaupungin omat tehostetun palveluasumisen yksiköt ovat sitoutuneet noudattamaan samaa palvelukonseptia ja niitä valvontaan samoilla periaatteilla kuin ostettuja palveluita.

Espoon järjestämässä tehostetussa palveluasumisessa on kaikkiaan noin 1360 asukasta. Tehostetun palveluasumisen hoivakoteja Espoon alueella on noin 37, joista kaupungin hoivakoteja on viisi. Tehostetun palveluasumisen valvonnan tavoitteena on varmistaa, että asiakkaat saavat hyvän, tavoitteellisen ja tasalaatuisen hoivan ja palvelun riippumatta missä hoivakodissa he asuvat.

Tehostetun palveluasumisen laillisuudesta, laadusta ja valvonnasta vastaa vanhusten palveluiden pitkäaikaishoidon palvelualue. Toiminnan ja laadun valvonta on suunnitelmallista ja säännöllistä. Tavoitteena on hyvä yhteistyö palveluntuottajien kanssa sekä toiminnan ja laadun läpinäkyvyys.

6. Kirjallinen huomautus- ja sanktiomenettely

Sopimuksen mukaisia sanktioita käytetään, jos palveluntuottaja ei korjaa havaittuja epäkohtia annetussa ajassa suunnitellun tai reaktiivisen valvonnan tai muutoin esiin tulleen poikkeaman jälkeen. Eri palvelualueiden asumispalveluja koskevien sopimusten mukaan tilaaja voi antaa laatu-poikkeamien johdosta palveluntuottajalle reklamaation, sopimussakon, vaatia vahingonkorvausta ja tehdä kateostoja, sekä olla sijoittamatta uusia asukkaita ao. yksikköön. Jos laatu-poikkeamia ei saada korjattua, voidaan sopimus irtisanoa tai purkaa. Systemaattinen valvonta on keskeinen edellytys sanktioiden käytölle. Palvelualueet tiivistävät yhteistyötä hankintakeskuksen kanssa ostopalvelujen laadun seurannan ja tason kehittämiseksi.

7. Valvonnan arviointi ja raportointi

Espoon asumispalvelujen valvontaa kehitetään ja arvioidaan yhteistyössä palvelualueiden keskinäisessä asumispalvelujen valvontatyöryhmässä. Valvontatyöryhmä arvio säännöllisesti valvonnan menetelmiä ja tuloksia sekä kehittää edelleen keinoja asiakkaiden asumispalvelujen laadun, turvallisuuden ja kustannustehokkuuden varmistamiseksi.

Valvontatyöryhmä kokoaa vuosittain palvelualueiden yhteisen raportin Sosiaali- ja terveyslautakunnalle ja Aluehallintovirastolle. Raportissa kuvataan kootusti palvelualueiden vuosittain toteutama valvontatoimet ja havainnot asumispalvelujen heikkouksista ja vahvuuksista sekä kehitystarpeista.

8. Lopuksi

Espoo tarinan mukaisesti Espoon ensimmäinen arvo on asiakas- ja asukaslähtöisyys. Palvelualueiden yhtenäisillä valvonnan periaatteilla on tavoitteena varmistaa hyvä, laadukas ja turvallinen palvelu kaikkien asumisyksiköiden asukkaille, jotka tarvitsevat paljon apua, hoitoa ja tukea jokapäiväisessä elämässään.